

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України

«Про внесення змін до Конституції України (щодо народовладдя)»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Конституція України проголошує, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частина друга статті 5).

За Основним Законом України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії (стаття 69) (зокрема вибори народних депутатів України, Президента України, депутатів представницьких органів місцевого самоврядування, сільських, селищних, міських голів, всеукраїнський та місцеві референдуми) в порядку, встановленому Конституцією та законами України.

Зміни до Конституції України є необхідними у першу чергу для запровадження ефективних механізмів здійснення народовладдя.

По-перше, це закріплення на конституційному рівні інституту відкликання народного депутата України, депутата відповідної сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, що надасть можливість виборцям на підставі оцінки ефективності діяльності того чи іншого народного представника у парламенті чи місцевій раді достроково припинити його повноваження.

По-друге, це унормування ефективного засобу боротьби з проявами так званого «кнопкодавства», тобто голосування народного обранця за іншого депутата, та відвідуваністю депутатів пленарних засідань парламенту та місцевої ради, а саме: запровадження відповідної підстави дострокового припинення повноважень депутата.

По-третє, це конституювання достроково припинення повноважень парламенту, місцевої ради, сільського, селищного, міського голови, припинення повноважень голови місцевої державної адміністрації, якщо прийнято відповідне рішення на всеукраїнському референдумі (щодо парламенту) та місцевих референдумах.

По-четверте, це унормування народної законодавчої ініціативи та «народного вето» щодо прийнятих парламентом законів.

2. Мета і завдання законопроекту

Метою запропонованих змін є удосконалення конституційних основ народовладдя для практичної реалізації принципу здійснення влади народом.

Засобами досягнення цієї мети є утворення інститутів відкликання громадянами України народного депутата України, депутата сільської, селищної, міської, районної, обласної ради, дострокового припинення повноважень Верховної Ради України за рішенням всеукраїнського референдуму, народної законодавчої ініціативи, «народного вето» щодо прийнятих парламентом законів, висловлення громадянами України на місцевому референдумі недовіри голові місцевої державної адміністрації, сільській, селищній, міській, районній, обласній раді, сільському, селищному, міському голові.

Прийняття законопроекту має сприяти реалізації принципу здійснення влади народом відповідно до суспільних очікувань і згідно з європейськими стандартами.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроект спрямований на забезпечення реалізації конституційного положення щодо визнання народу єдиним джерелом влади в Україні.

Запропоновані конституційні зміни щодо народовладдя полягають у такому:

1) запроваджуються нові підстави дострокового припинення за рішенням суду повноваження народного депутата України, а саме: у разі відкликання народного депутата України громадянами України та у разі пропуску ним без поважних причин більше половини пленарних засідань Верховної Ради України протягом календарного року або у разі хоча б одного голосування за іншого народного депутата України;

2) законопроект передбачає, що повноваження Верховної Ради України достроково припиняються, якщо відповідне рішення прийнято на всеукраїнському референдумі. Утім, повноваження парламенту, що обраний на позачергових виборах, проведених після дострокового припинення всеукраїнським референдумом повноважень парламенту попереднього скликання, не можуть бути припинені протягом одного року з дня його обрання. Також повноваження Верховної Ради України не можуть бути

достроково припинені всеукраїнським референдумом в останні шість місяців строку повноважень Верховної Ради України або Президента України;

3) проект запроваджує право народної законодавчої ініціативи, що реалізується на вимогу не менш двохсот п'ятдесяти тисяч громадян України до Верховної Ради України. Ініційовані такі законопроекти розглядаються парламентом позачергово;

4) законопроект встановлює інститут народної вимоги, суть якої полягає у застосуванні «народного вето» на щойно прийнятій парламентом закон, внаслідок чого він повертається на повторний розгляд до Верховної Ради. Народна вимога не застосовується до законів про внесення змін до Конституції України, а також законів з питань податків, бюджету та амністії. Народна вимога не може бути застосована двічі щодо одного й того самого закону. Народна вимога не може бути застосована до законів, ініційованих Президентом України і Кабінетом Міністрів України протягом першого року їх повноважень.

5) законопроектом передбачено, що закон, прийнятий на всеукраїнському референдумі, не потребує затвердження Верховною Радою України та підписується Президентом України протягом десяти днів після офіційного оголошення результатів такого референдуму;

6) уточнюється повноваження Президента щодо призначення всеукраїнського референдуму;

7) унормовується можливість громадян України на місцевому референдумі висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, відповідній сільській, селищній, міській, районній, обласній раді, сільському, селищному, міському голові, що має наслідком дострокового припинення їх повноважень;

8) проектом встановлюється на конституційному рівні право громадян України відкликати депутата відповідної сільської, селищної, міської, районної, обласної ради;

9) запроваджуються нові підстави дострокового припинення за рішенням суду повноваження депутата сільської, селищної, міської, районної, обласної ради у разі пропуску ним без поважних причин більше половини пленарних засідань протягом календарного року або у разі хоча б одного голосування за іншого депутата;

10) проектом уточнюється, що Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села, що складають систему

адміністративно-територіального устрою України є адміністративно-територіальними одиницями.

4. Стан нормативно-правової бази

Основу нормативно-правової бази у зазначеній сфері становить Конституція України.

Законопроект у відповідній редакції раніше до Верховної Ради України не подавався.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття законопроекту не потребує додаткових витрат із Державного бюджету України.

Прийняття законопроекту не потребує проведення всеукраїнського референдуму та, відповідно, виділення коштів з Державного бюджету України для його проведення.

6. Обґрунтування очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту в поданій редакції забезпечить реалізацію конституційного положення щодо народовладдя у різноманітних конституційно визначених формах, що відповідає суспільним очікуванням.

7. Інші відомості, необхідні для розгляду законопроекту

Прийняття законопроекту не потребує викликаного системною єдністю норм Конституції України одночасного внесення змін до розділів Конституції України, зазначених у статті 156 Конституції України.

Законопроект відповідає вимогам частини другої статті 156, статей 157 та 158 Конституції України.

У законопроекті, зокрема, відсутні положення (або подібні до них), які в раніше наданих висновках та прийнятих рішеннях Конституційного Суду України визнавалися такими, що скасовують чи обмежують права та свободи людини і громадянина або спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України.

Запропоновані зміни не передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина, а розширюють їх конституційне закріплення, посилюють гарантії захисту цих прав і свобод.

Прийняття запропонованих у законопроекті змін до Конституції України не призведе до порушення міжнародних зобов'язань України.